Τό «σοσιαλιστικό όνειρο» κι οί Έλληνες ψηφοφόροι

**Πονεί, από τίς μέρες τοῦ μακαρίτη Α. Παπανδρέου, πόνω-πόνω ἀλλά, ὁ σπατέρας τοῦ — ἀγένντου μέχρι κόμα — Ἑλληνικοῦ σοσιαλισμοῦ, τόσα πολλά κάνει γιά νά ἀποφύγει ἡ ἀγαπημένη κάστρο τοῦ. Τόν ταύρο ὅμως ἔπιασε ἀπό τά κατσίκια ὁ κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου τοῦ πρόσταγμα — καί τόλμησε — ἀπό τό 1974 κιόλας, νά μπάσει τή μαγική λέξη μαζί μέ τά νέ-τσίνια σακκάκια καί γ' ἀνοιχτά πουκάμισα — πεντακόσβαρη κι ἀ-τόφρα ἀπό τόν κατέβασε ἡ Ἑλληνικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κινήματος. Δίστακτοι, ὅπως πάντα, ἡ «Ἑ-Κ.-Ν.-Ο.», ὅπως ἔλεγε τό λόφος τήν ἐφάρμοζε τό πουλί νά τῆς ξε-φύγει καί μόλις στίς ἀρχές τοῦ 1976, ἐν ὄψει τῶν πρώτων ἐκλο-γῶν κρατικοκαπιτα-λισμό τῆς Ἑ.Κ.-Ν.Δ. σέ σοσιαλδημοκρατικό κόμ-μα. Ἡ ἀπόφαση ἐπιβεβαιώθη-κε ἀπό τό 1ο Συνέδριο τοῦ κόμματος διαδικα-σίες μφανίστηκε θελιά θελιά στίν «ἐμπορικό» κόμμα τῆς ἀριστερᾶς τῆς «Συμμαχίας» πούχει δλιάσει ἀπό σπλάχνα τκε καί τή «Ἕνωσε Δημοτικῆ Πρόοδο» τοῦ κ. Ζίγδης ἐπανέχρεμε μέ ἕνα ἑλλληνικό, δημοκρατικό, αὐχο-φτιά σπα-ρτιάτικο ὄνομα Λέει, ἡ τελευταία λέξη τοῦ εἴδους καί τοῦ ὁπσίου ἐφιδοδοῦσα νά γίνει ἡ πρωτοπορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐμ-ὑσύπνου. Τόση χίνια ἡ μαγική δύνα-μη τῆς λέξης, πού ἀνάμη κι ἀ-λλοφασισμός δέν ἄλλαξε ἄρθη τό σπίγμα τοῦ σοσιαλισμοῦ κι ἄλ δεῖ φοβόσπα μαζικά ἐπανεφανέστε-ρρός τά δεξιά, ἀπό μόνο τό ὄνομ. ἐκεῖνα τά ἑπόρσπης λέξης, δέν σπόρα ἀλέστκε κι ἀπό τά ἀριστερά ἀπόσια ἀπό τοῦ μορφή ἐσυστημα-τικοῦ σοσιαλισμοῦ ἡ ἀσοσιαλι-σμού μέ ἀνθρωπινο πρόσωπο ἀπό χρόσεις: κανένας δέν θάχε τό δι-καίωμα νά τόν κρατήσει ἔξω ἀπό τό σοσιαλιστικό κόμμα.

Ὅπως καί νάναι τό πράγμα, οἱ συπαστριάτες μας βρέθηκαν μο-νομάχοι ἀπέναντι σέ ἕνα ἀντιπαλ-δέχριπλεζμο, ὅπου ὁ καθένας ἔλ-πιζε νά διαλέξει τή σοσιαλιστική κή ἰφρέζα του. Ἐπειδή ὅμως ἀγκάλ-πέρας τῶν ψηφοφόρων τῶν κομμά-των μέ τά σοσιαλιστικά ἐμβλήμα-τα καί τά ἰδιαίτερα σοσιαλιστικά τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., ποῦ, κατά κάποιο τρόπο, κράτησε τοῦ ξεκάβεσμ τή σοσιαλιστική συνθήκη κάνει, ἔ-κανε τήν ἐπιλογή του μέ τήν πρω-μονή τῆς σοσιαλιστικῆς ἀλλαγῆς.

Λέω, λοιπόν, ὅτι ὅλοιμε αὐτούς τούς ψηφοφόρους τους τά κόμματ-τα, σκάτ-ψα ἤ ὄχι, τούς ἄφησα ἀνλληφοφόρητους νά ἀναζητοῦν τή σοσιαλιστικήν ἀρχιπέλαγος, ὅπου ὁ καθένας ἔ-νιωθε νά διαλέξει τή σοσιαλιστι-κή ψηφίδα του. Ἐπειδή ὅμως ἀγκάλ-πέρας τῶν ψηφοφόρων τῶν κομμά-των μέ τά σοσιαλιστικά ἐμβλήμα-τα καί τά ἰδιαίτερα σοσιαλιστικά ρύσης τοῦ σάβ σας σπιέξουμε καί ποτάσσια· καί τούτο ὄχι βέβαια γιατί τά κόμματα τῆς ἀριστερᾶς πιστεύου-νε εἶναι ἀνεπιθύμητα ἤ οὐτοσιστι-κά, ἀλλά γιατί στούς ψηφοφόρους τους δέν ἔφερε ἀπόφαση ἐκεί-νες τοῦ τσως θά ἐπηρεάζαν ἀποφα-σιστικά τά κριτήρια μέ τά ὁποῖα ἐπιλέξανε τή σοσιαλιστική ἀλλαγή.

Ὁ σοσιαλισμός κι' ἡ δημοκρατία

"Ἀν ξεκινήσετε νά ὁρεῖτε ἕνα ὁρισμό τῆς σοσιαλδημοκρατίας θά ἀκούσετε ἀμέσως ἕνα τέτοιο: ἡ ὑπάρχει κανένας, ἀλλά ἀντίθετα γιατί ὑπάρχουν πάρα πολλοί καί ἀνεξάρτητοι τρόποι νά ὁρίσεις τί ἐκ-χε νά εἶστε αἰδίκός· στό ὅμαλ καί ἀνε διαβάσετε καί μιά ὁλκλήρη βιβλιοθήκη ἀφιερωμένη σέ ἕνα εἶδος σίγουρο τῆς δέ μπορεῖτε νά ἀσκη-μη πραγματικά ἕνα ὁρισμό τῆς δέν ἀποστηρίζετε νά ἀρίστε-ρεῖτε ἀλλιέτε, σαν, ὡς ποῦμε, τή θλιμμένη ἀρχόντισσα τῆς ἀριστερᾶς, μέ ὁρισμοῦς ὅμως ποῦ νά ἀπκλεκι-νίζουν τή ζωντανή πραγματικότη-τα κι τά ἔμψυχα ἀνθρώπινα πρό-γράμματα. Κοινό χαρακτηριστικό αὐτῶν τῶν κατάστασεων ἀφορι-σμῶν τεν ἐνοιῶν εἶναι ὅτι τό ἀληθινό περιεχόμενό τους πάντ-χει ἀναγνωστικό.

Λέμε, βλαβερό, ἡ ἑνία εἶναι αὐ-τονόητο πώς σε μιά αὐτχρονη κοι-νωνία δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀπόλ-λυτη μορφή δημοκρατίας· ἀπόδει-χμενα μερικούς συμβιδιασμούς καί ἀνέχουμε τό ἀπολυταρχικό ὅσο πρό' λόγ' τήν ὑπαρξή ἀρκετῶν, ἀ-σως, μή δημοκρατικῶν διαδικα-σιῶν, ἀρκετῶν ἀνθρώπινων κοινωνιῶν τά εὐσημα τῆς δημοκρατίας. Μ' ἄλλα λόγια εἶναι ἡ κοινωνία αὐτή ἕνα πολύ κατ-ρακιλίκι ἀνεπτυγμένο, πού νά μπορεῖ νά τήν πούμε δη-μοκρατική, σκέτα. Αὐτό ὅμως τό ἀ-ντράδι τῆς δημοκρατίας δέν εἶναι ἀμετάλλητο μέσα στό χρόνο, ἀλλά κάθε τόσο ἀλλάζει καί προ-σαρμόζεται σέ νέες ἀνάγκες· ἀπόδει-ποῦ κι αὐτό μέ τή σειρά του δια-μορφώνεται ἀπό τή ζωντανή πρα-γματικότητα.

Μιά τάξα καί δέν ἔχουμε κανένα ἀπόλυτο κριτήριο γιά νά πρ-ροχω-ρήσουμε σέ μιά ἀξιολόγηση τῆς ἀστικοποιοῦς, καταφεύγουμε ἐ-νεγκαστικά σ' ἕνα σωρό ἐνδείξεις. Ἄν, ὅς ποῦμε, κάποιος σός τε ὅτι σε μιά κοινωνία·

α) ἡ ἐλλογή τῆς ἐξουσίας γίνε-ται μέ ἐλεύθερη καί καθολική ψη-φοφορία,

β) ὁ τύπος, ἡ ἕνα ἀπό τοῦ ἀ-λίπς, μπορεῖ νά ἀσκεῖ ἐλεύθερα τό ἔργο καί ἀποφεύγει κρίση γιά τήν ἐξουσία χωρίς νά φόβται δυ-σάρεστες ἐπιπτώσεις,

γ) οἱ πολίτες εἶναι ἐλεύθεροι νά συνέρχονται, νά συνεταιρίζον-τα καί νά μετακινοῦνται ἐλεύθερα μέσα σε ἕξω ἀπό τή χώρα,

δ) ἰσχύει τό γνωστό εὐφέτρα-το κριτήριο, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀστρα σας τά ξημερώμα-τα εἶστε σίγουρος ὅτι εἶναι ἡ γαλαστός...

Ἄν, λοιπόν, μποράτε μέ κάποια δο-λιά νά πάτε ὅτι ἡ κοινωνία ἀ-ὐτή, μέ τά σημερινά τῆς ἀστρα-σάρεστα, εἶναι ἀστραστική. Τό ρω-τέρασμα στό ὁποῖο φτάσατε μέ τίς ἀλλέξεις, ἀκόμη κι ἄν ἀπαντήσε-τε ἀρνητικά αὐτή, ποῦ μπορεῖ νά ἀπαρίθμηση μέ δεκάδες ἤ κ-ατοντάδες ἀλλεξεις, εἶναι ἐξαιλλε-τικό σημάσους κάντιδηρκρυκρι-τικούς.

Ἄν, ἀρλέστα, προχωρήστε πιό δαθειά τήν Ἐρευνά σας, μπορεῖτε νά δάξετε κι ἀπό ἕνα δαθμό ἀστρα-κάθε δείκτη καί τελικά, λογαρι-ά-σεις καί τή σπουδαιότητα, ἤ ἴ-σως λέμε τό εἰδικό δάρος τοῦ ἀστρα-θε δείκτη, νά καταλήξετε τή χάρα σε μιά ἐκλίμανα δημοκρατικό-τητα. Ὁ κόμ-μα τοῦ 0 μέχρι τό 10, Μπρ-ρός, ἀνάμη, νά συμφωνοῦν ὅτι ἡ δε-ρός τήν περάνει τή ἑδάστη 5, θά τή δεχόμαστε σά δημοκρατικό κόμ-μα.

Ἡ ἑπειδή καμιά, θέδαια, δέν θά κ-ατέβει τό 10, ἄλες οἱ δημοκρατι-κές κόμα δε φτάνουν τό ἑπτάνο ἀ-νάμεσα στό 5 κι ἄς ποῦμε τό 8. Ἀ-πό ἐπιπείσμονε ἄγκα σ' αὐτή τήν ἀπλοκλή ἀπεκάνιση εἶναι νά ἐ-ξεκαθαρίσουμε ὅσα γίνεται τήν ἐ-νέργη τῆς ἀποδοχῆς τῆς σχετικά-τητας τῶν κριτηρίων.

Ἀνάλογες σκέψεις μποροῦμε νά κάνουμε, μέ τίς διάφορες μορφές (ποιδεία, διοίκηση, βασι-

Τοῦ
ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΜΠΟΥΚΗ

κές ἐπενδύσεις, ἐθνική πειθαρχία, ἐργατικότητα, ξένα τῶν ἀτόμων γιά συνεργασία κλπ.

γ) ὅλες γίναν πλόοιστες μετά ἀπό πολύ ἀργή ἐνδογενή μφρφή ἐ-νάντυξης, μέ παράλληλα ἔγχρωμα κοινωνικά ἀνάλογα μέ ἐξωτερικά εἰσαγωγή της, ὅπως λόγχ χάρι γίνεται σήμερα μέ τίς ἀραδικές χώρες.

δ) "πουθενά δέν παραμερίζεται ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία καί τό κέρδος, ἄυχτα ἄν αὐτό φορολογη-τοῦ καί θεμιτό· ἄλλο ἐκεῖνο ἡ ἀπόλυτη ἐξουσία τῶν ἀστικῶν τάξεων νά ἀπαρνεῖ τίς ἀνάγκες τῶν ἐ-ξαρτημένων τάξεων καί νά ἀπαρ-νεῖται ἀκόμη τό ἀνθρώπινο δικαί-ωμα τῆς ἐπιβίωσης ἀλλά ἀπόλυτα ἀ-νεκτό ἐκεῖνο ἡ ἀπόλυτη ἐξουσία τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐξαρτημένων τάξεων νά ἀπαρνεῖται τό δικαίω-μα τῆς ἐπιβίωσης τῶν ἀστῶν.

Τά ἄλλο, τραγικό αὐτή τή φορά παράδειγμα εἶναι ἡ περίπτωση τῆς Χίλης τοῦ Ἀλλιέντε, "Ἡ ἀρχική λογική κατεγορία ἡ ἀνάλυση τῶν ἐνεργειῶν τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ἀλλέντε, ἔχει σήμερα πιά γί-νει ἀποστολή ἀκριβεῖας ἀπόδει-κάμποσους δυτικούς οἰκονομολό-γους κι ἀνάμεσά τους ἀπό ἀρκε-τούς μαρξιστές. Ὅτου παρουσιά-ζουν ὅσο γίνεται τά σχετικά μέ τήν ἀπόδειση συσιαλισπατικά σύν-θετα, ὅτι συμπεριφέρθη πολύ κλει-εἶναι, ὅτι ἐκτός ἀπό τίς ἀνυφιέ-σθήτητες παρασκευαστικές ἐνέργειες τῶν ἀμερικανικῶν κτλ. σωφερόν-των, γίναν ἀπό τήν κυβέρνηση Ἀλ-λιέντε τραγικά κι ἀκυγκράντα λά. Ἡ πτώχευση τῆς κοινωνίας τῆς «φοστσόρεν» ἕνα σοσιαλιστικό πρό γραμμα παραγών κι ἐθνικοποιή-σεων σε μιά ἰκανοποιητικη ἀ-κονομία. Κανένας δέδεια δέν μπο-

Στή συζήτηση πού γίνεται από «Τό Βῆμα» γιά τίς τελευταῖες ἐκλογές ἀκούγεται σήμερα ἡ «ἄλλη» ἄποψη: Στούς Ἕλληνες δέν δόθηκαν οἱ πλη-ροφορίες πού ἴσως θά ἐπηρέαζαν ἀποφασιστικά τά κριτήρια μέ τά ὁποῖα ἐπιλέξανε τή σοσιαλιστική ἀλλαγή.

ἡ ἀποφάσεις τοῦ ἀκολούθησε ὀφείλεται στόν ἕνα ἤ στόν ἄλλο παράγοντα ἤ καί στόν ἕνα καί στόν ἄλλο καί προσθέσουμε ἕδω ὅτι καί μόνη ἡ ἀναφορά αὐτῶν τῶν παραγόντων στούς κυλλούς τῶν διανοουμένων μας, σοῦ ἐξασφαλίζει ἀμέλους τόν τίτλο τοῦ ἐδεξιοῦ σύτν καλύτερη περίπτωση καί τοῦ ἐφασίστα στή χειρότερη.

Ὁ σοσιαλισμός στήν Ἑλλάδα

"Ἀλλ' ὅρα εἶναι, νομίζω, νά δοῦμε τί γίνεται μ' ἄλε τούτα στόν τόπο μας. Ξαναγυρίζοντας στούς ἀδελφούς μας ἀριστερούς, μέ μιά αὐβαιρετη τσαν ἐπιφύλαξη, ἡ γρα-φαστρατιστικούς τῆς ὑπαρξῆς σε μιά ἀγωνιστικό πνεύμα τοῦ ἀστικοῦ τῆς σοσιαλδημοκρατίας, θά παρατηρήσουμε ὅτι, μέ μιά πρω-τοφανεῖ ἀλλά ἀκόμη ἀρκετά ἀ-δεξιά ἀλλά ἡ κατοχή ἀπό τό κοινωνι-κό σύνολο σοβαρού τοσσστού τῶν ἀξιων ἀνεκτικοτήτων, ἀνεκτικοτήτων ἀρκετά ἱκανοποιητικός· οἱ οἰκονο-μολόγοι μας λένε ὅτι ἀπό τό σύ-νολο τῶν ἀξιωμάτων τῆς ἀστικῆς ἐ-κάστε τό περίπου, ἄν δέν κάνω λάθος, παράγεται ἀπό φορεῖς τοῦ ἐξωτε-ρικοῦ καί ἀπό ἀλλοδαπούς ἐπιχει-κοστικές δαπάνες τεχνολογικοῦ σωμοῦ κι ἑταιρίες κοινῆς ὠφελείας· ἀξιοματεστρόφες, τρεστπεζικό σύστη-μα κι κάτι τό μέγιστον (μόνον τόν κτλ.). Βεδσία, μιά πιό δαθειά ἀ-νάλυση αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν τοῦ ἀ-ξιοῦ ἀρκετά ἀξιοσημείωτο κόμμα τῆς Δίλυσης τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀ-ξιοῦ ἀρκετά ἀξιοσημείωτο κόμμα τῆς Δίλυσης τοῦ ἡ ρυσικός καί ἡ ἐ-ρευνητικός σοσιαλισμός μπόρ-ζουν ὅλο καί περισσότερο νά κίν-ηπρο τοῦ κέρδους στούς σχεδιασ-μούς τους.

Τρανό παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἄκρας ἐξαρτήσεως τῆς δυσίας κέρδους - ἐπενδύσεων, ἀτάθκης ἡ παρόκατα ρήξη τῶν Γιάλων σοσι-αλιστῶν μέ τούς ἀντιστοίχους σωμφώνους τους. Ἔχοντας σχεδόν ἀλιστόν τήν ἐπόμενες δυο-λευτικές ἐκλογές τῶν Ἰουνίου τοῦ 1978 ἀποφάσισαν—ἤ ἀναγκάστη-καν— ἄν κάποια στιγμή, νά δό-λουν κάποιο μέ συγκεκριμένο κόσ-τος τίς ἐγγυήσεις τοῦ ἑλκυστι-κοῦ κεφαλαίου. «Κοινό πρόγ-ραμμα» ἔγινε ἐμπυσιασμός τῶν πλησιάζε ὁ χρόνος νά γίνει ἐγκυ-λία διακυβέρνησης ζάνω ρα;" μέ ἄλλα ἐφαστα, ἤρθε στό φῶς τῶν διαπραγματεύσεων τό συγκε-κριμένο θέμα κόστους τῶν ἐπενδύσεων κι οἱ κομουνιστές ἀπαίτησαν τήν ἀποδοχή ἐθνικοποίηση —πέρα ἀ-πό ἑνέα ἀλλαγή κοινωνικῆς τάξε-νομίας γιά τούς ὁποίους ἀπῆρχε ἡ ἀπόφασιν— τῆς χαλυδουργί-ας, τῶν διομηχανῶν πετρελαίου καί παραγωγῆς αὐτοκινήτων, ἐ-ξαιρουμένου τοῦ ἐμπορίου, ὅπου θά μπορούσε νά τίς ἀντέξει οὔτε τά πάγκλοιτη Γαλλία· οἱ ἔστασαν τά ἀρχαῖα γόνσυστα πλόνσιστα τα τήν ἴδια στιγμή καί τίν ἐγκο-σία.

Τά ἄλλο, τραγικό αὐτή τή φορά παράδειγμα εἶναι ἡ περίπτωση τῆς Χίλης τοῦ "Ἀλλιέντε, "Ἡ ἀρχική λογική κατεγορία ἡ ἀνάλυση τῶν ἐνεργειῶν τῆς κυβερνήσεως τοῦ "Ἀλλέντε, ἔχει σήμερα πιά γί-νει ἀποστολή ἀκριβεῖας ἀπόδει-κάμποσους δυτικούς οἰκονομολό-γους κι ἀνάμεσά τους ἀπό ἀρκε-τούς μαρξιστές. Ὅτου παρουσιά-ζουν ὅσο γίνεται τά σχετικά μέ τήν ἀπόδειση συσιαλισπατικά σύν-θετα, ὅτι συμπεριφέρθη πολύ κλει-εἶναι, ὅτι ἐκτός ἀπό τίς ἀνυφιέ-σθήτητες παρασκευαστικές ἐνέργειες τῶν ἀμερικανικῶν κτλ. σωφερόν-των, γίναν ἀπό τήν κυβέρνηση "Ἀλ-λιέντε τραγικά κι ἀκυγκράντα λά. Ἡ πτώχευση τῆς κοινωνίας τῆς «φοστσόρεν» ἕνα σοσιαλιστικό πρό γραμμα παραγών κι ἐθνικοποιή-σεων σε μιά ἰκανοποιητικη ἀ-κονομία. Κανένας δέδεια δέν μπο-ρεῖ νά ἀπαρνεῖται ἀνεκτικοτήτων τῶν ἀξιωμάτων τῆς ἀστικῆς ἐ-κάστε τό περίπου, ἄν δέν κάνω λάθος, παράγεται ἀπό φορεῖς τοῦ ἐξωτε-ρικοῦ καί ἀπό ἀλλοδαπούς ἐπιχει-κοστικές δαπάνες τεχνολογικοῦ σωμοῦ καί ἑταιρίες κοινῆς ὠφελείας· ἀξιοματεστρόφες, τρεστπεζικό σύστη-μα κι κάτι τό μέγιστον (μόνον τόν κτλ.). Βεδσία, μιά πιό δαθειά ἀ-νάλυση αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν τοῦ ἀξιοῦ ἀρκετά ἀξιοσημείωτο κόμμα τῆς Δίλυσης τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀξιοῦ ἀρκετά ἀξιοσημείωτο κόμμα τῆς Δίλυσης τοῦ ἡ ρυσικός καί ἡ ἐ